

Militaire Spectator.

Woensdag, den 13^{den} Junij.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2, 25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

SCHETS

DER MILITAIRE GEBEURTENISSEN IN BELGIE.

in 1831.

(Vervolg van N°. 10 en slot.)

VIJFDE HOOFDSTUK.

Minder voorname tooneelen van den oorlog.

Tot hiertoe heb ik alleen over het voornaamste tooneel des oorlogs gesproken; doch de vijandelijkheden hadden ook op onderscheidene andere punten plaats.

Het garnizoen van Maastricht deed twee uitvallen, namelijk: den 5^{en} en 6^{en} Augustus. Den 9^{en} bezette het Tongeren, welke stad daags te voren door het leger der Maas ontruimd was; eerst na den terugtogt van den Prins van Oranje en bij het naderen van het Fransche leger, verlieten deze troepen dezelve.

In het Limburgsche, naar den kant van Venlo, deden de Hollanders geene aanvallen, noch demonstratiën. Van dezen kant hielden dus de Belgen bij kleine afdeelingen het veld, en deden strooptogten tot op het Hollandsch grondgebied.

In Staats-Vlaanderen werd echter de oorlog met veel meer nadruk gevoerd. Men weet dat dit gewest den geheelen linker-oever der Schelde, gerekend van het fort Liefkenshoek, beneden Antwerpen, tot aan de monding dier rivier, bij het eiland Walcheren, insluit; en het voornaamste doel der Hollanders was, de sluiting van dezen stroom, welke men hun nu betwist, te verzekeren. Door eenen tak der zee wordt dit gewest in twee deelen verdeeld, waarvan het een het land van Axel, het andere het land van Cadzand (vroeger het eiland Cadzand of Cassandria, voor dat hetzelfde door dijken, onder anderen den Kapitalen Dam, aan het vaste land verbonden was) genoemd wordt. Van op onderscheidene punten kan men uit deze landen op het Belgisch grondgebied intrekken; van welke voordeelen de Hollanders dan ook gebruik maakten, op den dag, dat de Prins van Oranje zelf voorwaarts ging.

Den 3^{en} Augustus hernamen zij den Kapitalen Dam, Water-

vliet en andere punten, waarvan de Belgen zich in 1830 meester gemaakt hadden, en trokken alzoo België, vooruit Oostburg, Ysendijk, Philippine, Sas-van-Gend en Hulst, binnen. Zij staken den Kapitalen Dam door en herstelden daardoor een gedeelte van den zee-arm, welke het land van Cadzand vroeger tot een eiland vormde. Dit land werd hierdoor in deszelfs grootste lengte ongenaakbaar, tot groote schade der oever-bewoners; die zodoende eenen grond, welke sedert langen tijd beteeld werd en rijk met voortbrengselen van den landbouw bezet was, onder het water bedolven zagen.

Bij Aardenburg, Maldeghem, Assenede en St. Nicolaas hadden er onderscheidene kleine gevechten plaats, alwaar de Belgen niets dan burgerwachten hadden, en evenwel waren hier de gelukkige uitkomsten dikwijls verdeeld.

Den 1^{en} Augustus liet de Gouverneur van het kasteel van Antwerpen den wapenstilstand, welke tusschen deze sterkte en de stad bestond, opzeggen; dit was zelfs de eenigste officiële opzegging, die de Koning van Holland aan de Belgen liet doen (1).

Ten gevolge dezer opzegging konden de vijandelijkheden, tusschen het kasteel en de stad, eerst den 4^{en} des avonds ten half tien uren beginnen; doch reeds begonnen de Hollanders de vijandelijkheden, in de omstreken van Antwerpen, op den 3^{den} en zelfs reeds op den 2^{en}. De Hollandsche zeemagt stevende de Schelde op en nam het fort St. Maria, beneden de stad gelegen. Eenige stoombooten voeren de rivier hooger op, deden eenige landingen en leverden kleine gevechten, tot aan de monding der Rupel.

Eene kolonne Hollandsche troepen trok voorwaarts op den weg van Bergen-op-Zoom tot dicht aan Merxem, bij Antwerpen, denklijk alleen om aan de Belgen te doen gelooven, dat men voornemens op deze stad had; dewijl deze troepen zich dadelijk wederom op hun hoofdkorps terugtrokken.

Deze bedreigingen waren echter niets tegen de vrees, die men te Antwerpen voor een hernieuwd bombardement en brand

(1) Eene vergissing onder velen: Er bestond geene gemeenschap tusschen het Belgisch bewind en de Hollandsche regering. Het hervatten der vijandelijkheden werd dus aan de Londonsche conferentie aangezegd.

koesterde. Alle hoofden waren op hol, zelfs was de tegenwoordigheid van *Leopold*, die den 4en te Antwerpen was aangekomen, onvoldoende, om de bewoners tot kalme terug te brengen en de ongerustheid zou hebben blijven voortduren, had de koning der Franschen zich niet met deze zorg belast.

Deze, op den 4en Augustus, het breken der wapenstilstand vernemende, beval daarop dadelijk, door een telegraphisch bericht, aan zijnen minister plenipotentiaris in België, (welke deze denzelfden dag reeds vroeg ontving), den Gouverneur van het kasteel van Antwerpen te doen weten, dat het eerste schot, op de stad losgebrand, zoude beschouwd worden, als eene oorlogsverklaring tegen Frankrijk. Deze Gouverneur nu, aan wien men veel geestkracht heeft toegekend, omdat hij eenige houwitsers granaten op eene stad heeft durven werpen, die geslotene overeenkomsten had verbroken, gaf aan de bedreigingen van den Franschen plenipotentiaris gehoor en sloot, naar den wensch van dezen, eene nieuwe wapenschorsing tusschen de stad en het kasteel.

De Koning van Holland, standvastiger en zijne waardigheid beter beseffende dan zijnen Generaal, weigerde deze overeenkomst te bekrachtigen. Hij beval hem het hervatten der vijandelijkheden op niétw aan te kondigen; maar schreef hem voor, gelijktijdig te verklaren, dat er niets tegen de stadzijde zoude gedaan worden, ten ware dat men van dezen kant werd aangevallen, of wel, dat de loop der operatiën zulks onvermijdelijk maakte. Volhardend en Zijne regten handhavende, hield Hij zich echter terug hiervan gebruik te maken. Mogelijk werd Hij door de verklaring des Franschen ministers daartoe genoopt, of veel eer werd hij door het denkbeeld, dat het lijden van Antwerpen niets tot het welgelukken zijner zaak bijbrengen, maar dezelve eerder benadeelen zoude, teruggehouden.

Antwerpen had dus niets te vreezen van het vuur van het kasteel; daardoor werden echter alle oorzaken van ongerustheid niet weggenomen.

Behalve de werken, welke in de stad tegen het kasteel waren opgeworpen, en die door de verklaring des Gouverneurs tot werkeloosheid waren gedwongen, hadden de Belgen, buiten de muren der stad, op den regter oever der Schelde, een fort en eene batterij bewapend, welke dezen stroom bestreken, en aan de Hollandsche zeemagt de gemeenschap met het kasteel konden beletten. Op dit gedeelte van den loop der Schelde, is derzelver watervlakte boven de omliggende landerijen verheven, wordende dezelve door dijken alleen wederhouden, zich over deze landerijen te verspreiden. De Hollanders staken de dijken op den linker oever, op twee plaatsen, alwaar zij door het geschut der Belgen niet konden gehinderd worden, door; — den een boven het kasteel, den anderen in de nabijheid van het fort Calloo, beneden Antwerpen gelegen. Hierdoor vormden zij eene inundatie, over welke zij, met ligte vaartuigen, gemeenschap met het kasteel hielden. Dezelve verschaft hun daarenboven nog het voordeel, dat zij de Belgen van den linker oever verwijderd hielden en hen beletten de schepen te verontrusten. Om dit oogmerk aan den regter oever insgelijks te bereiken, werd er door

hen in den dijk aan die zijde, boven het fort Lillo, eene groote opening gemaakt, zoodat op het beneden gedeelte der Schelde, de vaart der Hollandsche schepen niet konde gehinderd worden.

Door het onder water zetten van vele vruchtbare landen en velden, leden de Belgen eene onberekenbare schade. Behalve de opgenoemde nadeelen hadden de Hollanders er nog meerder in hunne magt om hen te schaden en zich te verdedigen, namelijk: door het onder water zetten der polders, waardoor zij de punten van toegang voor de Belgen aanmerkelijk verminderden.

Te vergeefs deden de Belgen bij de Hollanders aanzoek, tot het doen afloopen van het inundatie water uit de polders, de digting van den Kapitalen Dam en de toestemming tot het mogen herstellen hunner dijken.

Dank aan de tusschenkomst der Londensche conferentie, werd eindelijk dit verschil beslecht. De Hollanders lieten het water afloopen en gaven aan de Belgen hunne dijken terug, om die te herstellen, onder dien verstande echter, dat zij het fort en de batterijen, welke de rivier bestreken, zouden ontwapenen.

Alle Belgische troepen, in de omstreken van Antwerpen, deden evenmin als elders hunnen plicht; hetgeen men ook heeft kunnen opmaken uit het vonnis, hetwelk eenen geruimen tijd na den veldtogt, door het Belgisch hoog militair geregtschapsveld werd, en waarbij één officier ter dood veroordeeld en vijf anderen van hunne rangen vervallen verklaard werden, wegens het verlaten van den post Kiel, tegen over het kasteel, in den avond van den 5en op den 6en Augustus. Zulke vonnissen zijn hedendaags zeer zeldzaam geworden, ofschoon de gelegenheden, van dezelve te moeten uitspreken, meer voorkomt dan in de oude tijden. Dit is wederom eene van de menigvuldige bewijzen der afnemende van den militairen geest, welke zich, in mindere of meerdere mate, in bijna alle landen van Europa doet gevoelen.

Het opgenoemde maakte de nevengebeurtenissen van den Belgischen veldtogt uit; want, zoo als wij gezien hebben, werden de veldtogten op de plaatsen beslist, alwaar zich de hoofdlegers bevonden.

In het slot van dit hoofdstuk, herhaalt de Fransche schrijver kortelijk de voornaamste gebeurtenissen; en neemt die gelegenheid bij de hand, al de daadzaken, als ware het, in het voordeel der Belgen af te schetsen. Het Hollandsche leger daarentegen, was in de oogen van den Franschen beoordeelaar zamengesteld, uit soldaten, die het vorige jaar zich *overal hadden laten slaan*, uit *recruten* en *vreemdelingen*. Hetgeen zij gedaan hadden, beteekende niet veel; hij smaalt daarbij op de Hollandsche dagbladen, dat zij den Prins van Oranje, den held van *Hasselt en Leuven* noemen, om reden dat de legers der Maas en Schelde *niet geslagen* waren, enz. enz., en eindigt zijne schets met eenige staatkundige aanmerkingen over den toestand van België, opzigtelijk de 24 artikelen, die om derzelver oppervlakkigheid, de overname niet waardig zijn.

Bij de ontvangst van het eerste gedeelte dezer schets, had *Spectator* geenszins vermoed, dat dezelve zoodanig zoude eindigen. Intusschen hoopt hij, dat de gedeeltelijke overname derzelve in eenige zijner voorgaande nommers, aan zijne lezers niet ongevallig zal zijn geweest, dewijl dit hun ten bewijze zal strekken, hoe weinig de, met zulk eene gelukkige uitkomst bekroonde, *Tiendaagsche veldtocht* bij den vreemden gekend, en tevens, van hoeveel belang het is, al de bijzonderheden dezer voor ons gewigtige gebeurtenis, naar waarheid af te schetsen; want de waarheid in deze moet algemeen gekend, en dus ook bewezen worden. Deze taak hoopt *Spectator* met waardigheid te vervullen, te meer wordt hij daartoe aangedrongen; omdat hij de zekerheid heeft, dat zijn blad ook buiten 's lands gelezen wordt.

Onderscheidene redenen hebben hem echter bewogen, met het vervolg zijner *krijgskundige beschouwingen*, over den *tiendaagschen veldtocht*, nog eenigen tijd te wachten, en wel, om de aandacht zijner lezers op dit onderwerp, niet te veel achtereenvolgend te vermoeijen, maar ook voornamelijk uit hoofde de omstandigheden het hem voor als nog niet toelaten, in *bijzonderheden, getal-opgaven* enz. te treden, die hem toch het meeste zouden moeten dienen, tot wederlegging van vele vervalschte opgaven, die in bovenbedoelde *schets* voorkomen.

Spectator blijft in de hoop verkeereren, dat zijne lezers het belang en de noodzakelijkheid van dit, misschien kort, verwijl met hem zullen gevoelen.

VERRASSING

VAN

SCHWEIDNITZ,

IN 1761.

Indien het waar is — en niemand zal zulks in twijfel trekken — dat de kunst des oorlogs vooral eene praktische wetenschap is, dan ligt daarin reeds van zelve opgesloten, dat men zijne krijgskundige regels en voorschriften in de werkelijk gevoerde oorlogen opsporen moet. Menig, in het afgetrokkene, als doeltreffend beschouwd denkbeeld moest, in de toepassing, worden opgegeven; terwijl, omgekeerd, *menige proeve in het veld* aanleiding gaf tot het vestigen van stellige theoretische regelen.

Onder de gedenkwaardige oorlogen van de laatste helft der vorige eeuw — ook uit een wetenschappelijk oogpunt beschouwd — verdient, onbetwistbaar, de *zevenjarige* eene eervolle onderscheiding. Het tooneel, waarop toen de grootste krijgskundige geniën werkzaam waren, leverde lessen, die nog hedendaags met vrucht kunnen geraadpleegd worden. Van de onderscheidene werken over dien veldtocht, wordt in geen het onderwerp op zulk

eene *leerzame* wijze behandeld dan in *TEMPELHOFF'S Geschichte des siebenjährigen Krieges in Deutschland, zwischen dem Könige von Preussen und der Kaiserin-Königin, mit ihren Allirten*. — Er is in dezen tijd, voornamelijk in Frankrijk, veel gesproken, om sommige steden, door het aanleggen van gedetacheerde forten rondom dezelve, tegen een invallend leger te verdedigen. Wij gelooven, dat het te dezer zake niet onbelangrijk zal zijn, de beschrijving te lezen der bestorming van *Schweidnitz*, hetwelk door zulke gedetacheerde forten omringd was. — Wij nemen dat verhaal uit het bovengemelde werk van *TEMPELHOFF* over.

» De Koning (van Pruisen) was, gedurende dezen veldtocht in *Silezië* niet gelukkig in de beoordeeling der ontwerpen zijner partij; even zeldzaam was Hij goed van derzelve bewegingen onderrigt, niettegenstaande de oorlog op zijn eigen grondgebied gevoerd werd. De Generaal *Laudon*, daarentegen, was meestal zeer goed onderrigt van hetgeen er bij het Pruisische leger voorviel. De mogelijkheid eener onderneming op *Schweidnitz*, door de Oostenrijkers, scheen niet het minst de aandacht des Konings te verdienen; en hoe gemakkelijk een dergelijke aanslag, bij den toenmaligen staat dier vesting, ook was, scheen *Frederik* de zekerheid te hebben, dat *Laudon* Hem volgen zoude, om het Graafschap *Glatz* en *Opper-Silezië* te dekken. De Oostenrijker had intusschen reeds lang plannen ter vermeerstering van *Schweidnitz* beraamd, tot welker uitvoering hij zoude overgaan, zoodra de Koning zich van die vesting zou hebben verwijderd. *Laudon* deelde den Maarschalk *Daun* zijn ontwerp mede, en verkreeg daarop deszelfs goedkeuring. Hij wachtte nu slechts eene gunstige gelegenheid ter uitvoering af. Deze werd hem door den marsch des Konings naar *Opper-Silezië* aangeboden: alle omstandigheden vereenigden zich, om hem reeds vooraf eene gelukkige uitkomst te beloven. Inderdaad waagde hij daarbij weinig. Gelukte de onderneming niet, dan kon hij daarbij hoogstens een paar duizend man verliezen, wordende dat verlies door het daartegenoverstaande belang der onderneming geheel geregtvaardigd. Behalve dat bleef hij nog altijd vrij om, of zijne stelling in het gebergte bij *Kunzendorf* te behouden, of den Koning te volgen. Gelukte echter het ontwerp, dan bragt hij den Koning eenen gevoeligen slag toe, redde den roem der Oostenrijksche wapenen, vrijdelde des Konings plannen tegen *Opper-Silezië* en *Moravie*, en zag hij zich, niet alleen in staat de winterkwartieren in *Silezië* te betrekken, maar ook den volgenden veldtocht in het hart der Pruisische staten te openen. *Laudon* had overigens eene juiste kennis van den staat der vesting; daar de Oostenrijkers dezelve in den winter van 1757 op 1758 in bezit gehad en door onderscheidene nieuwe werken meer versterkt hadden. Eene menigte overloopers onderrigtte hem eindelijk van alles, wat op de verschillende diensten binnen de vesting betrekking had. *Laudon* wist, van deze, dat de bezetting uit slechts vijf bataillons bestond, en derhalve te zwak was om zulke uitgebreide werken te bezetten; dat er onder die bezetting vele gevangenen en overloopers waren, die, ofschoon bij den Koning dienst genomen hebbende, echter meer Oostenrijksch dan Pruis-